

hed“ en „folkets enhed“, idet muligheder for at opnå portugisisk nationalitet i henhold til forfatningen er ens for alle.

Den portugisiske regering hævder videre, at man ikke skal sammenblande to forskellige programmer for Afrikas fremtid, et sociologisk og et politisk program. Storbritanien og Frankrig godtog det politiske program om at give uafhængighed til deres territorier i Afrika inden for et vist tidsrum. Portugal derimod har valgt det sociologiske program, som ikke kan følge kalenderen. Et spørgsmål om, hvornår Angola og Moçambique bliver uafhængige, hævdes derfor at være meningsløst, idet spørgsmålet er gjort afhængigt af samfundenes sociologiske udvikling.

Såvel under drøftelser i FN som i NATO om Portugals oversøiske territorier har et flertal af medlemslandene klart givet udtryk for, at de ikke kan støtte Portugals kolonifilosofi, og har opfordret Portugal til at anerkende selvbestemmelsesprincippet. At Portugal står temmelig alene har da også vist sig med al tydelighed under afstemningerne i FN, hvor resolutioner om bl. a. Portugals manglende opfyldelse af FN-pagtens art. 73 e er blevet vedtaget med stort stemmeflertal. Direkte støtte får Portugal sædvanligvis kun af Sydafrika og Spanien.

I de senere år har den portugisiske regering under indtryk af kritikken mod forholdene i de oversøiske områder indledt et omfattende reformprogram, herunder ophævelse af indigenas-betegnelsen, afskaffelse af den diskriminerende arbejderlovgivning samt iværksættelse af store udviklingsprojekter. I denne forbindelse kan også nævnes den i sommeren 1963 gennemførte forfatningsændring, der, som nævnt — omend i beskedent omfang — udvidede de oversøiske områders selvstyre og herved betegnede en afvigelse fra den hidtidige integrationslinje. På dette punkt er udviklingen dog formentlig kun i mindre grad forårsaget af trykket fra verdensoffentligheden, idet der gennem tiden har været adskillig misfornøjelse med integrationspolitikken blandt det europæiske befolknings-element i Angola og Moçambique. Dette ofte gennem flere generationer etablerede element havde

under perioden op til det nuværende styres indførelse haft stor indflydelse på politikken i kolonierne. Denne indflydelse er blevet formindsket gennem integrationspolitikken. Der har derfor fra denne befolkningsgruppes side i de senere år været fremsat ønsker om større administrativ og politisk autonomi.¹⁾ Under urolighederne i Angola i 1961, hvor det var liv og ejendom, der stod på spil, gled disse ønsker i baggrunden. Efter at ro og orden i nogen grad er genoprettet, har den europæiske befolknings ønske om en vis autonomi atter vundet nogen udbredelse. Et konkret udslag heraf var den kritik mod regeringens oversøiske politik, som en angolansk deputeret af europæisk herkomst fremsatte i den portugisiske nationalforsamling i foråret 1962. Den deputerede gav udtryk for, at det var en illusion, hvis man troede, det var muligt at udvikle områderne administrativt, økonomisk og socialt gennem en integrationspolitik. Tværtimod ville det være nødvendigt — uden at kappe forbindelsen med moderlandet — at gennemføre en administrativ decentralisering og en vidtgående økonomisk autonomi og om fornødent, politisk selvstændighed.

Lignende synspunkter er kommet til orde fra portugisiske eksilpolitikere og synes også at have nogen støtte hos kredse i Portugal selv. På den anden side findes der også indflydelsesrige kræfter i Portugal, som kæmper for en fortsat omfattende integration af de oversøiske områder med moderlandet.

6. *Situationen i områderne. Politiske partier.*

Samtidig med denne udvikling er der sket en samling og udbygning af de angolanske selvstændighedsbevægelser. MPLA, hvis mest fremtrædende ledere er Mario Pinto de Andrade og dr. Agostinho Neto, og som nu ledes fra Conakry i Guinea, indgik på en afrikansk politikerkonference i Tunesien i 1961 et samarbejde med tre andre grupper i Angola og de andre portugisiske besiddelser i Afrika under betegnelsen Den forenede Front. UPA, som efter Congos opnåelse af uafhængighed blev ledet fra Leopoldville, blev i marts 1962 sluttet sammen med Angolas Demokratiske Parti (Partido De-

¹⁾ Problematikken har visse lighedspunkter med udviklingen i Sydrhodesia, se nedenfor sp. 1425.